POLIISI
ITÄ-SUOMI

Maa- ja metsätalousvaliokunta 9.10.2018

Poliisin toiminta suurpetotilanteissa

Ylikomisario Harri-Pekka Pohjolainen ISPL

Sisältö

1. Poliisille laadittu toimintaohje (3)
2. Poliisin suurpetokonflikteissa (4)
3. Poliisin toiminta suurpetotilanteissa (4-5)
4. Suurpedon aiheuttama vaara ihmisen hengelle ja terveydelle (6)
5. Toimintakynnys suurpedon kohtaamistilanteessa (7)
6. Toimintakynnys ja menettely suupedon pihavierailutilanteissa (8-9)
7. Karkottaminen (10-11)
8. Lopettaminen (12-13)
9. Karkottamis – ja lopettamismääräys (14)
10. Tulossa (15)

Poliisin toiminta suurpetotilanteissa

- Poliisihallitus on laatinut ohjeen POL-2017-36246
- Ohje vahvistettiin keväällä 2018
- Ohje korvaa edellisen vuonna 2012 antaman ohjaavan kirjeen "Poliisin toimivalta ja toimintalinjat suurpetotapauksissa (erityisesti susi)" (POHA 2020/2012/1333)
- Uuden ohjeen tärkein toiminnallinen tavoite on yhdenmukaistaa poliisin toimintaa erityisesti suurpetotilanteiden hoitamisessa. Poliisitoimintamme tulee olla laadukasta läpi Suomen siten, että jo perustuslaissa säädetyin tavoin yhdenvertaiset palvelut toteutuvat siitä riippumatta, missä kansalainen Suomessa asuu.

Poliisin rooli suurpetokonflikteissa

Syy	Luonnehdinta	Toimija	Säädöspohja
Pakkotila / Hätävarjelu	Akuutti hyökkäys	Asianomistaja	RL 4 luku 4§ ja 5§
Välitön vaara turvallisuudelle ja terveydelle	Aggressiivinen, peloton, vaarallinen, toistuvuus	Poliisi / SRVA Välitön toimintatarve Ei metsästysoikeutta	PL 2 luku 16§
Eläinsuojelu	Suurpeto on vahingoittunut	Poliisi / SRVA	ESL 14§
Turvallisuus, sosiaaliset syyt, yleisen edun kannalta pakottavat syyt (esim. pihasudet)	Aiheuttaa pelkoa, turvattomuutta ja varautumistoimenpiteitä	Suomen riistakeskus poikkeuslupa Metsästysoikeuden haltija	ML 41 a §:n 1 momentin 3 kohta
Vahingot	Aiheuttaa erityisen merkittävää vahinkoa	Suomen riistakeskus poikkeuslupa Metsästysoikeuden haltija	ML 41 a §:n 1 momentin 2 kohta
Kannanhoidollinen metsästys	Kannan säätely, kun kanta riittävän suuri. Hoitosuunnitelma	Suomen riistakeskus poikkeuslupa Metsästysoikeuden haltija	ML 41 a §:n 3 momentti

Poliisin toiminta suurpetotilanteessa

- Suurpedon ihmisille aiheuttamaa vaaraa arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja arvioinnissa tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää apuna eri asiantuntijoita. Tehtävään tilannearvioon ja sen pohjalta mahdollisesti tehtäviin toimenpiteisiin vaikuttaa kaikissa suurpetotilanteissa muun muassa tehtyjen *havaintojen laatu*, *luotettavuus*, *määrä* ja *ajankohta*. *Havaintoympäristöllä* ja *sen olosuhteilla* on myös iso merkitys harkittaessa erilaisia toimintavaihtoehtoja. Jos esimerkiksi havaintopaikan läheisyydessä on jokin suurpetoja paikalle houkutteleva olosuhde (esim. raato/haaska), on sellaisen poistaminen ensisijainen toimenpide muihin toimenpiteisiin nähden.

Suurpedon aiheuttama vaara ihmisen hengelle ja terveydelle

- Pelkkä epämääräisen pelon tunteminen suurpedon liikkumisesta ihmisten elinpiirin läheisyydessä tai päivittäisten kulkureittien varrella ei yksistään luo poliisille tämän ohjeen mukaista toimintavelvollisuutta, vaikka jonkin petoeläimen esiintyminen jonkinasteisena populaationa tai yksittäisinä yksilöinä lähiseudulla olisikin kiistattoman selvää.
- Yksiselitteisen toimintakynnyksen määritteleminen poliisitoiminnan aloittamiselle on vaikeaa. Suurpedon jälkien havaitseminen pihapiirissä tai yksittäiset näköhavainnot suurpedosta eivät välttämättä luo poliisille toimintavelvollisuutta. Toisaalta toistuvat pihavierailut esimerkiksi yöaikaan samalla asuinkiinteistöllä taasen saattavat aiheuttaa toimintavelvollisuuden.

Toimintakynnys suurpedon kohtaamistilanteessa

- Suurpetojen lajityypilliseen käyttäytymiseen liittyy ihmisen karttaminen. Suurpedon ja ihmisen kohtaamistilanteita, joissa suurpeto lähestyy ihmistä tai ei lähde poistumaan paikalta (jää kiertelemään / käyttäytyy uhkaavasti), on pidettävä sellaisena vaaran aiheutumisena, joka muodostaa poliisille **välittömän toimintavelvollisuuden**.
- Myös suurpedon liikkumista päiväsaikaan rakennetussa ympäristössä tai ihmisten asuinalueilla on pidettävä sellaisena vaarana, josta aiheutuu poliisille **välitön toimintavelvollisuus** (Siilinjärven taajamasusi 26.9.2018).

Toimintakynnys ja menettely suupedon pihavierailutilanteissa (susi)

- Jos saman kylän tai taajaman alueella tehdään *viikon aikana suden tai susien pihavierailuista vähintään kolme havaintoa eri tilanteissa,* poliisin tulee reagoida tilanteeseen. Poliisin reagoimisella tarkoitetaan sitä, että poliisi tekee tilannekohtaisen arvion suden tai susien pihavierailuista ja tämän arvion perusteella päätöksen mahdollisista toimenpiteistä. Tilannearvion perusteella poliisi voi päätyä ratkaisuun, jonka mukaan tilanne *ei anna aihetta minkäänlaisille poliisin toimenpiteille* tai vastaavasti toimintavelvollisuuden ylittyessä poliisi voi antaa määräyksen suden *karkottamiseksi tai lopettamiseksi*.
- Pihavierailuksi tulkitaan tilanne, jossa suurpeto on liikkunut alle 100 metrin päässä asuin- tai tuotantoeläinrakennuksesta.

Toimintakynnys ja menettely suden pihavierailutilanteissa jatkuu

- Jokainen pihavierailu tulee tarkastaa havaintopaikalla suurpetojen jälkihavainnointiin koulutetun henkilön toimesta (Riistanhoitoyhdistysten petoyhdyshenkilöt). Pihavierailut tulee syöttää ja dokumentoida Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään TASSU -järjestelmään. Poliisi käyttää susien pihavierailuihin liittyvän päätöksenteon perusteena *vain tähän järjestelmään syötettyjä havaintotietoja*. Erityistä huomiota on kiinnitettävä muulloin kuin yöaikaan tapahtuneisiin pihavierailuihin asuinrakennusten välittömässä läheisyydessä. Pihavierailuiksi ei katsota tyhjillään olevien vapaa-ajankiinteistöjen pihoihin tehtyjä vierailuja.
- Pihavierailuja tehnyt suurpeto pyritään ensisijaisesti karkottamaan. Jos se ei ole ajallisesti tai toiminnallisesti mahdollista tai jos aiemmin toteutettu karkottamisyritys ei ole tuottanut tulosta, pihavierailuja tehnyt suurpeto voidaan lopettaa.

Karkottaminen

- **Karkottaminen:** Suupedon karkottamista yritetään *enintään kaksi kertaa.* Karkottamisyritys tai -yritykset tulee suunnitella ja toteuttaa huolella. Suunnitelmat tulee hyväksyttää etukäteen päätöksen tehneellä poliisimiehellä. Tavoitteena tulee olla, että **karkottaminen on niin tehokas toimenpide, että sillä saavutetaan tavoiteltu tulos.**
- Karkottamismääräyksessä on yksityiskohtaisesti määriteltävä muun muassa *miltä alueelta* ja *milloin* karkottaminen saadaan aloittaa sekä *käytettävät karkotuskeinot*.
- Karkottamismääräys annetaan määräajaksi, kuitenkin enintään kolmen viikon (21 päivää) ajaksi kerrallaan. Karkottamisen jälkeen jäädään aina seuraamaan vaikutusta *vähintään yhden viikon ajaksi*.

Karkottaminen jatkuu

- Vaihtoehtoiset karkotuskeinot:

– Miehillä ajamalla (susi, ilves ja ahma)

– Koiralla / koirilla ajattamalla (susi, karhu, ilves ja ahma)

– karkotusase FN303 (karhu ja susi)

– Ääni ja signaalikarkotteet (susi, karhu, ilves ja ahma)

– Muut kipua tuottavat tuotteet (karhu)

– Elävänä pyytävän loukun käyttö ja siirtäminen riittävän etäälle asutuksesta (ilves ja ahma)

– Muut erikseen sovittavat toimintavaihtoehdot

Lopettaminen

- **Lopettaminen:** Suurpedon lopettaminen on **aina viimesijainen keino**. Ennen lopettamismääräyksen antamista on kartoitettava *riittävästi* muut vaihtoehdot, paitsi jos kyseessä on yksilö, joka on ihmistä pelkäämätön tai jota ihminen voi lähestyä toistuvasti ilman, että eläin osoittaa arkuuden merkkejä. **Huom!** Loukkaantunut eläin (Valtimo 5.10.2018)
- Pelkäämättömyyttä osoittava susi on menettänyt ihmisarkuuttaan siinä määrin, että sen lopettaminen on suositeltava ratkaisu. Tällöin on perusteltua syytä olettaa suurpedon aiheuttavan vaaraa ihmisen hengelle ja terveydelle. Lopetettavalta suurpedolta ei edellytetä alkanutta hyökkäystä tai aikaisempaa vahingon aiheuttamista (Oka 2011).

Lopettaminen jatkuu

- Lopettamismääräyksessä on yksityiskohtaisesti määriteltävä muun muassa *mistä* ja *milloin* lopettaminen saadaan aloittaa. Lopettamismääräys annetaan määräajaksi, kuitenkin enintään kolmen viikon (21 päivää) ajaksi kerrallaan.

Suurpedon karkottamis- / lopettamismääräys

- Uutta: Valtakunnallinen Suurpedon karkottamis- / lopettamismääräys
  - Otetaan käyttöön marraskuussa 2018
  - Yhdenmukaistaa poliisin toimintaa
  - Jaetaan kaikille osallisille (SRVA –toimintaa johtava, alueen riistanhoitoyhdistys ja tarvittaessa Metsähallitus ja Rajavartiolaitos)
  - Päätökset julkisia (Julkisuuslaki)
  - Päätöksistä ei voi valittaa (Hallintolainkäyttölaki 5 § 2 mom).

Tulossa

- Poliisin SRVA -seminaari 28.11.2018 Polamk
  - Kohderyhmä: Poliisilaitosten suurpetoasioista vastaavat sekä suurpetojen karkotus- ja lopettamismääräyksiä antavat päällystöön kuuluvat poliisimiehet.
- LIFE BOREALWOLF (1.7.2019-31.12.2025)
- Talvesta 2018 – 2019 tulee hyvin suurella todennäköisyydellä vaikea – varsinkin Länsi-Suomessa. Sen vuoksi suurpetokonfliktien hoitaminen edellyttää poliisilta:

  - Tietoa, taitoa ja valmiutta tehdä päätöksiä

  - Tehtävä määrätietoista yhteistyötä riistahallinnon kanssa

  - Edellyttää aktiivista vuoropuhelua yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa

Kiitos

Harri-Pekka Pohjolainen
ylikomisario
Itä-Suomen poliisilaitos
harri-pekka.pohjolainen@poliisi.fi
0295 456 567

POLIISI
ITÄ-SUOMI